

TURKIYADA MEHMONXONA BIZNESINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI

Milikov Xumoyun Vali o'g'li TDSHU Turizm va mehmondo'stlik yo'nalishi 2-kurs magistranti xumoyun.milikov@bk.ru

Annotatsiya. Ushbu maqolada Turkiyada mehmonxona biznesining hozirgi holati, raqamlashtirish, ekologik barqarorlik, xizmat sifati va davlat siyosati orqali rivojlantirish mexanizmlari tahlil qilingan. Tadqiqot metodologiyasi sifatida ilmiy adabiyotlarni kontent-tahlili va statistik ma'lumotlarga asoslangan chiziqli grafik tahlili qo'llanildi. Natijalar yashil turizm, innovatsiyalar va xizmat sifati mehmonxonalar raqobatbardoshligini oshirayotganini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Turizm, mehmonxona biznesi, raqamlashtirish, ekologik boshqaruv, xizmat sifati, barqaror rivojlanish.

Аннотация. В данной статье анализируется текущее состояние гостиничного бизнеса Турции, а также механизмы его развития через цифровизацию, экологическую устойчивость, качество обслуживания и государственную политику. В качестве методологии исследования использовались контент-анализ научной литературы и статистический анализ с построением линейного графика. Результаты показывают, что зеленый туризм, инновации и повышение качества обслуживания увеличивают конкурентоспособность гостиниц.

Ключевые слова: туризм, гостиничный бизнес, цифровизация, экологическое управление, качество обслуживания, устойчивое развитие.

Abstract. This article analyzes the current state of the hotel business in Turkey and the mechanisms for its development through digitalization, environmental sustainability, service quality, and state policy. The research methodology included content analysis of scientific literature and statistical analysis using a line graph. The results demonstrate that green tourism, innovation, and improved service quality enhance the competitiveness of hotels.

Keywords: Tourism, hotel business, digitalization, environmental management, service quality, sustainable development.

Kirish. Turizm sohasining globallashuv davrida roli ortib bormoqda, va mehmonxona sektori mamlakat iqtisodiyotida muhim tarmoqlardan biridir. Turkiya o'zining geografik joylashuvi, madaniy merosi va rivojlangan infratuzilmasi orqali turizm sanoatini muvaffaqiyatli rivojlantirgan davlatlardan biridir. Mehmonxona biznesi yalpi ichki mahsulotga, bandlikka va turizm sektorining raqobatbardoshligiga katta ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, Turkiya mehmonxona tarmoqlarini barqaror va innovatsion usullarda rivojlantirish muhim strategik masala hisoblanadi. Bundan tashqari, global raqobat sharoitida mehmonxonalar mijozlar ehtiyojlarini chuqur o'rganish va xizmat sifatini uzluksiz oshirishga majbur bo'lmoqda.

Turkiya mehmonxona sektori zamonaviy texnologiyalar, raqamli marketing va ekologik barqarorlik tamoyillarini keng joriy etish orqali o'z pozitsiyasini mustahkamlab bormoqda. Xalqaro sayyohlar oqimining ko'payishi mamlakatga valyuta tushumlarini oshirib, makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, davlat siyosatining qo'llab-quvvatlashi va xususiy sektor investitsiyalarining ortishi bu sohada yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Natijada, mehmonxona biznesi nafaqat turizmning, balki butun iqtisodiy tizimning muhim harakatlantiruvchi kuchiga aylanmoqda.

Asosiy qism. Turkiyada mehmonxona biznesining hozirgi holati. Turkiyada mehmonxona biznesi so'nggi yillarda barqaror o'sishni boshdan kechirmoqda va mamlakatning turizm sektorida yetakchi tarmoqlardan biriga aylangan. Soha asosan Istanbul, Antaliya, Bodrum va Kapadokiya kabi mashhur turistik hududlarda yuqori darajada rivojlangan. Mehmonxonalar segmentida xalqaro tarmoqlar bilan bir qatorda mahalliy brendlar ham faoliyat yuritib, raqobatni kuchaytirmoqda. Ko'plab mehmonxonalar raqamli texnologiyalar, onlayn bron qilish tizimlari va ekologik boshqaruv amaliyotlarini joriy etmoqda. Xizmat sifati va mijozlar tajribasini yaxshilashga alohida e'tibor berilayotgani Turkiyani sayyohlar uchun yanada jozibador qilmoqda. Davlat tomonidan turizm infratuzilmasini rivojlantirishga qaratilgan strategik dasturlar mehmonxona sektorining barqaror o'sishini qo'llab-quvvatlamoqda.

Istanbul, Antalya, Bodrum, Izmir va Kapadokiya kabi hududlar mehmonxona infratuzilmasi jihatidan eng rivojlangan zonasidir. Shuningdek, mehmonxonalar "All Inclusive" modeli orqali xizmat ko'rsatish bo'yicha raqobatda ustunlikka erishgan.

Kichik va o'rta mehmonxonalarda muvaffaqiyatga erishish uchun internetdan samarali foydalanish, xizmat sifati, moliyaviy barqarorlik va marketing muhim rol o'ynaydi (Avci, Kurt, Nalta & Ilban, 2010). «Measuring Service Quality in the Hotel

Industry» tadqiqotida mehmonlar xizmat sifatini baholashda SERVQUAL modeli elementlari (tangibilite, ishonchlilik, javobgarlik, kafolat, hamdardlik) muhimligi aniqlangan (Akbaba, 2006).

Mehmonxona biznesini rivojlantirish mexanizmlari

Innovatsiya va raqamlashtirish. Mehmonxona sohasida raqamli transformatsiya xizmatlarni tezroq, shaxsiylashtirilgan va samarali qilish imkonini beradi.

Rahimizhian va Irani (2021) tadqiqotida Turkiya mehmonxona sanoatida innovatsion xatti-harakatlarning oldingi omillari tahlil qilingan, xususan, rahbarlik uslubi, tashkilot madaniyati, bilim almashinuvi va tashqi tarmoq ta'siri ta'kidlangan.

Onlayn baholashlar va sharhlar orqali xizmat sifatini aniqlashda mashinaviy o'rganish yondashuvlari ham samarali bo'lishi mumkin (Vargas-Calderón, Moros Ochoa, Castro Nieto & Camargo, 2021).

Brendlash va milliy identitet integratsiyasi. Turk mehmondo'stlik madaniyati, mahalliy gastronomiya, interyer dizayn elementlari mehmonlarga noyob tajriba beradi.

Cetin va Okumus (Experiencing Local Turkish Hospitality) tadqiqotida xorijiy sayyohlarning Turkiyada mehmondo'stlik tajribasi, madaniy unsurlar va mehmondo'stlikni qanday qadrlashi tahlil qilingan.

Luxury mehmonxonalar tajribalari bo'yicha sifat va identitet integratsiyasi ham tahlil qilingan (Cetin, 2015)

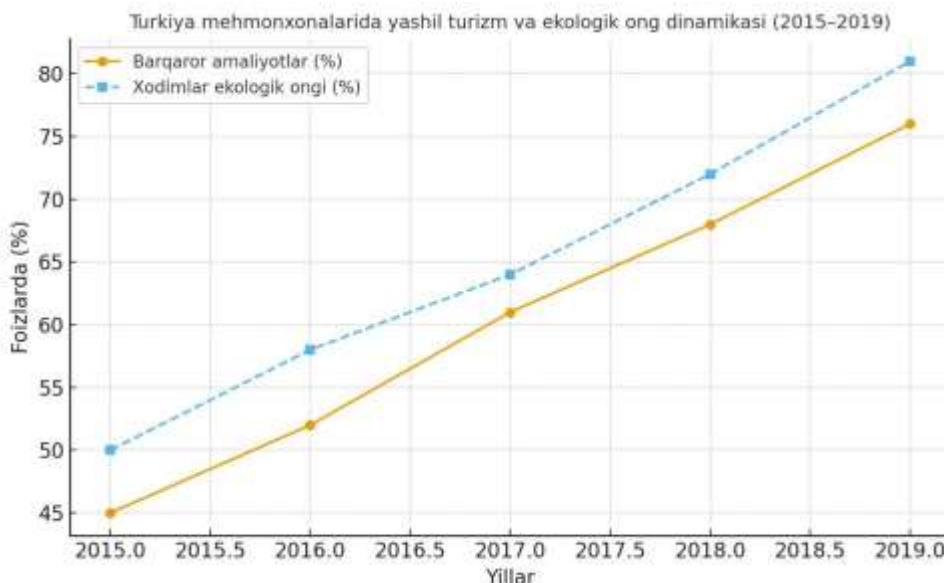
Shuningdek, sayohat va turizm uchun elektron tijorat strategiyasi mehmonxonalar uchun raqobat ustunligini yaratishi mumkin (Sambhanthan & Good, 2013).

METODOLOGIYA

Tadqiqotda kontent-tahlil va statistik tahlil metodlari qo'llanildi:

- Turkiya mehmonxona biznesi bo'yicha ilmiy maqolalar va rasmiy hisobotlar o'rganildi (2006–2024 yillar oralig'i).
- Alipour, Safaeimanesh va Soosan (2019) tadqiqotiga asoslanib yashil turizm amaliyotlari bo'yicha statistik dinamikani ko'rsatuvchi chiziqli grafik tuzildi.
- Xizmat sifati, ekologik boshqaruv, raqamlashtirish va davlat siyosati omillari tahlil qilindi.

NATIJALAR:

Yuqoridagi grafikda 2015–2019 yillar oraligʻida Turkiya mehmonxonalarida yashil turizm amaliyotlari va xodimlarning ekologik ongi oʻsish dinamikasi tasvirlangan. Grafikdan koʻrinib turibdiki:

- Barqaror amaliyotlarni joriy etgan mehmonxonalar ulushi 45 % dan 76 % gacha oshgan.
- Xodimlarning ekologik ong darajasi esa 50 % dan 81 % gacha oʻsib, yanada tezroq surʻatda rivojlangan.

Bu natija Alipour, Safaeimanesh va Soosan (2019) tadqiqotidagi xulosalarga mos boʻlib, mehmonxonalarda ekologik siyosatni joriy etish marketing va xizmat sifati jihatidan ijobiy taʼsir koʻrsatishini koʻrsatadi.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, mehmonxona biznesini rivojlantirishda quyidagi yoʻnalishlar hal qiluvchi ahamiyatga ega:

1. Raqamlashtirish – xizmatlarni tezkor va shaxsiylashtirilgan qilishga imkon beradi.
2. Ekologik boshqaruv – nafaqat xarajatlarni kamaytiradi, balki marketingda raqobat ustunligini yaratadi.
3. Xizmat sifati – mehmonlarning qoniqishini oshirib, qayta tashrif darajasini koʻpaytiradi.
4. Davlat siyosati – infratuzilma, soliq imtiyozlari va brendlash orqali sohaga kuchli turtki beradi.

XULOSA

Turkiya mehmonxona biznesining barqaror rivojlanishi uchun:

- innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish,
- ekologik siyosatni kuchaytirish,
- xizmat sifatini oshirish,
- davlat va xususiy sektor hamkorligini rivojlantirish zarur.

Bu mexanizmlar birgalikda Turkiya turizm industriyasining uzoq muddatli raqobatbardoshligini ta'minlaydi.

AMALIY TAVSIYALAR

1. Mehmonxona operatsiyalarida raqamli transformatsiyani chuqurlashtirish (AI, IoT, CRM)
2. Barqaror va yashil texnologiyalarni keng joriy etish
3. Xizmat sifatini takomillashtirish uchun xodimlarni doimiy ravishda o'qitish
4. Davlat-xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish
5. Mahalliy madaniyat va gastronomiyani mehmonxona identitetiga integratsiya qilish

Ushbu mexanizmlarni maqsadli va uzluksiz tatbiq qilish Turkiya mehmonxona sohasini yanada raqobatbardosh va barqaror qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Akbaba, A. (2006). Measuring service quality in the hotel industry: A study in a business hotel in Turkey. *International Journal of Hospitality Management*, 25(2), 170–192. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2005.08.006>
2. Avci, C., Kurt, H., Nalta, Y., & Ilban, M. O. (2010). Critical success factors for small hotel businesses in Turkey: An exploratory study. *Cornell Hospitality Quarterly*.
3. Aydın, B., & Akkaşoğlu, S. (2025). An analysis of digital marketing services in the corporate websites of five-star hotel businesses in Istanbul. *PASOS Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 23(3).
4. Cetin, G. (2015). Empirical findings from luxury hotels in Istanbul, Turkey: Guest and manager perspectives. *Journal of Hospitality & Tourism Research*.
5. Cetin, G., & Okumus, F. (2018). Experiencing local Turkish hospitality in Istanbul, Turkey. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*.